

TEKST

maaike breedveld

FOTOGRAFIE

studio andré

ruigrok en

maaike breedveld

Naar een integrale aanpak
van loopbaanoriëntatie
en -begeleiding

Leerlingen leren kiezen

Een goede begeleiding van leerlingen bij hun studie- en beroepskeuze verbetert de doorstroom naar vervolgonderwijs. Het stimuleringsplan loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) helpt scholen hierbij. Enkele vmbo-groenscholen vertellen over hun aanpak: “LOB moet iets worden van de héle school.”

Het aantal leerlingen dat meteen de juiste vervolgopleiding of loopbaan kiest, kan flink hoger, volgens de VO-raad. Een gerichte studiekeuze bevordert de doorstroom naar vervolgonderwijs, waardoor schooluitval vermindert. Leerlingen die op de juiste plek zitten, kunnen hun talenten beter ontplooiën. Zowel de doorstroom als talentontwikkeling van leerlingen is dus gebaat bij goede loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB). Daarom startte de VO-raad in 2009 met een stimuleringsplan om de kwaliteit van LOB in het voortgezet onderwijs te verbeteren. Resultaat is onder meer een zogenaamde loopbaanbox met verschillende instrumenten, die sinds dit najaar beschikbaar is (zie kader).

Visie ontbreekt

“Het gaat bij LOB niet alleen om wat de decaan doet, of om een specifieke methode”, zegt Annemarie Oomen, senior adviseur bij APS. Zij ontwikkelde met collega’s ruim een

jaar geleden de LOB-scan, een digitaal instrument waarmee directie en docenten kunnen zien hoe het ervoor staat met LOB op hun school. Een grote innovatie, vindt ze: “Met de scan werd vaak voor het eerst helder dat LOB te maken heeft met de héle school.” De scan geeft een beeld van de stand van zaken op alle gebieden die te maken hebben met loopbaanbegeleiding, zoals visie en beleid, de vorm en inhoud van loopbaanactiviteiten, de taakverdeling binnen school en de samenwerking met bijvoorbeeld ouders. Bijna alle scholen voor voortgezet onderwijs scoren het laagst op visie en beleid, laten de landelijke resultaten zien. “Dat is logisch,” legt Oomen uit, “scholen ondernemen wel veel activiteiten voor loopbaanbegeleiding, maar een expliciete visie ontbreekt meestal.”

Beleven

Een school die loopbaanoriëntatie en -begeleiding wél vanuit een visie aanpakt, is het vmbo-groen Prinsentuin College in Halsteren.

Loopbaanbox

De loopbaanbox (www.lob-vo.nl) biedt praktische hulpmiddelen en kennis aan scholen voor de aanpak van loopbaanoriëntatie en -begeleiding. Naast de LOB-scan kunnen scholen bijvoorbeeld een Routekaart gebruiken om stapsgewijs tot een concreet werkplan te komen.

De Routekaart is gebaseerd op de ervaringen tijdens een pilot op 44 vmbo-scholen. Onder de pilot-scholen bevonden zich het vmbo groen in Nederweert (Citaverde College) en in Den Bosch (Helicon Opleidingen). Lees over hun ervaringen in de andere kaders.

Ook het ervaren van en reflecteren op een gewone praktijkles kan de leerling al veel informatie over zijn talenten en voorkeuren opleveren

Adjunct-directeur Els Verbeek nam in 2008 het voortouw om van LOB een speerpunt te maken, en dit te koppelen aan ondernemerschap. “Als fusieschool op een nieuwe locatie was het belangrijk ons te profileren in de regio”, vertelt ze. “En loopbaanbegeleiding en ondernemerschap zijn thema’s waarmee we ons willen onderscheiden. Doorstroom van de leerlingen – ook die van de theoretische en gemengde leerweg – was voor 90 procent richting mbo, daar wilden we ze beter op voorbereiden. Bovendien hadden we met Peter den Boer, lector keuzeprocessen bij ROC West Brabant, al achtergrondkennis in huis.” Verbeek startte met de toenmalige directrice en twee enthousiaste docenten een projectgroep om loopbaanbegeleiding zo te integreren “dat het iets wordt van de héle school.” Ze kregen daarbij begeleiding van onderwijsadviesbureau APS.

Een van die docenten, Elly Linnartz, vertelt hoe ze draagvlak creëerden in het team. “We speelden met alle collega’s een ‘ambitie-

spel’. Waar sta je als school? Waar wil je naartoe, als het om loopbaanleren gaat? Tot onze verrassing wilden onze collega’s daar heel ver in gaan.” De uitkomsten van het spel zijn gebruikt voor de visie op LOB. Belevén én reflecteren staan hierin centraal. Verbeek: “Informatie is belangrijk, maar leerlingen moeten vooral ervaren en beleven wat er te koop is in de wereld buiten school. En vervolgens daarop reflecteren om die ervaringen bewust te maken. Die drieslag informatie-ervaren-reflecteren heb je nodig als je wilt dat LOB impact heeft.” Door bestaande activiteiten, zoals de maatschappelijke stage, aan te vullen met goede voorbereiding en reflectie, worden ze LOB-relevant. “Maar ook een gewone praktijkles kan de leerling al veel opleveren. Waar ben ik goed in? Wat vind ik er leuk of juist niet leuk aan?”

Ondernemerschap

Uiteindelijk moet loopbaanleren integraal onderdeel worden van de school, maar het begint met kleine

Klankbordgroep voor de decaan

Cees van Meel, decaan bij het vmbo van Helicon Den Bosch, werkte mee aan de Routekaart, een hulpmiddel voor het maken van een werkplan. Samen met een directielid, en dat is belangrijk, vertelt hij. “Ik hoef het niet meer te verkopen aan de directie, ze hebben zelf het proces ervaren en er is iemand verantwoordelijk gemaakt voor LOB.” Van Meel is blij met het uitgebreide werkplan dat er nu als resultaat ligt. “Dit biedt een beter overzicht van wat er precies gebeurt, per leerjaar, wie dat doet en wie verantwoordelijk is.” Uit de pilot kwamen twee speerpunten: beleid en professionalisering. Die wil de school eerst verbeteren. “Bijvoorbeeld bij de aanname van nieuwe mentoren is LOB nu een aandachtspunt. Ook training van mentoren in gesprekstechnieken is belangrijk. Er komt een soort klankbordgroep, zodat ik er als decaan niet alleen voorsta. Daarin gaan de leerjaarvoorzitters ook meedenken over de loopbaanbegeleiding.” LOB moet een continu proces worden gedurende de hele schoolloopbaan, vindt de decaan: “Een leerling die hier weggaat, moet geleerd hebben om keuzes te maken.”

stappen, weet Verbeek. Zo zijn er vanaf dit schooljaar in alle leerjaren buitenschoolse activiteiten, in de vorm van excursies en korte stages. Verder nemen derdejaars bijvoorbeeld een gerichte opdracht mee op stage. Ze vragen werknemers naar hun beleving: waarom zijn zij enthousiast voor dit werk? Ook komen er reflectiemiddagen na de stages in het derde en vierde jaar. “Leerlingen kijken samen met hun mentoren terug. Door over de stage te praten en opdrachten te doen, hebben zij ook het gevoel dat er echt iets met hun ervaringen wordt gedaan”, aldus Linnartz.

De school koppelt de aanpak van LOB aan het stimuleren van ondernemerschap bij leerlingen. Dat heeft twee kanten. Eigen initiatief van

leerlingen stimuleren is de ene kant. “Laatst kwam een vierdejaars vragen of hij vier dagen bij de Landmacht mee mocht lopen. Daar maken we ruimte voor, want zoiets is ontzettend leerzaam. Maar ook een leerling die zwarte piet speelt op de basisschool doet nuttige ervaringen op.” De andere kant is de contacten met het bedrijfsleven aanhalen. “Onze school staat op een bedrijventerrein, daarvan willen we veel meer gebruik maken. Ook willen we oud-leerlingen die een bedrijf zijn begonnen als zzp’er in contact brengen met de huidige leerlingen.”

Lange adem

Een grotere rol voor reflectie, ondernemerschap stimuleren bij

Loopbaanleren als integraal onderdeel van de school begint met kleine stappen, zoals reflectiemiddagen na de stages in het derde en vierde jaar

leerlingen: dat vraagt wel wat van docenten. Zijn die daar klaar voor? “Sommige collega’s zijn van nature al goed in zulke gesprekken,” vertelt Linnartz, “maar de meeste hebben hier ondersteuning bij nodig. Daarom organiseren we trainingen voor mentoren.” Naast het verder professionaliseren van LOB met docenten, staat een betere samenwerking met anderen op de planning, zoals met ouders en het mbo binnen ROC West Brabant.

Het voorbeeld van Prinsentuin illustreert de noodzaak van een lange adem. Annemarie Oomen: “Als je echt iets anders wilt tussen de oren bij het hele team, dan vergt dat een investering van enkele jaren.” Bij het Prinsentuin College gaan ze gestaag door met het reali-

seren van hun doelen, al zit het tij niet mee. De school moet de prioriteit momenteel leggen bij het verbeteren van schoolresultaten. Maar de voedingsbodem is er, daarvan zijn Verbeek en Linnartz overtuigd.

Hele team bewuster geworden

“Onze locatie heeft alleen de theoretische en gemengde vmbo-leerweg”, vertelt Cecile Penders, docent bij Citaverde Nederweert. “Wij vonden dat de leerlingen veel te weinig een praktijkbeeld kregen van wat er in de beroepenwereld speelt.” Als ontwikkelaar was Penders met collega’s al volop bezig met loopbaanactiviteiten voor de bovenbouw. Maar waarom ze die doen en wat ze ermee willen bereiken, daarover gingen ze pas nadenken in dit Routekaarttraject. “Door met het hele team naar onze eigen loopbaankeuzes te kijken, kwamen we tot vijf essentiële onderdelen van LOB, die we in onze visie hebben verwoord.” Nu

ligt er een beleidsstuk waarin staat welke concrete stappen de school de komende jaren zet en wanneer. Zo starten ze dit schooljaar met reflectiegesprekken in elk leerjaar. “Alle mentoren volgden een training en we overleggen nu geregeld.” Ook is er meer aandacht voor de rol van ouders. “Het portfolio van de leerlingen bevat een opdracht voor ouders en de mentor stimuleert hen om het op een gestructureerde manier met hun kinderen over hun loopbaan te hebben.” Het draagvlak binnen het team is groot. “Dat komt omdat we dicht bij onszelf zijn gestart, en herkenbare kleine stappen nemen. Iedereen is bewuster geworden.”

advertentie

Bewezen, onderwijsgericht en betaalbaar

Trajectplanner biedt elk type beroepsonderwijs passende software en is direct inzetbaar binnen de praktijk. Of het nu gaat om studentadministratie, onderwijsorganisatie, resultaatbeheer en studievolg, stage, zorg of digitaal portfolio. Daarnaast is Trajectplanner de bouwer van Examenstandaard.nl, de PVB Tool en de PVB App.

Benieuwd naar de mogelijkheden van Trajectplanner voor úw specifieke onderwijssituatie? Vraag vandaag nog één van onze gratis brochures of een demonstratie aan via info@trajectplanner.nl

Uiteraard bent u ook van harte welkom op onze website: www.trajectplanner.nl

Absolute specialist in toekomstgerichte onderwijsautomatisering